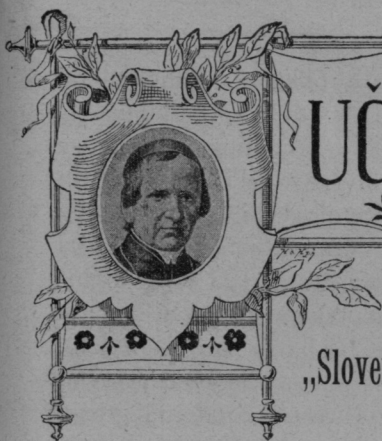

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 23.

Ljubljana, 1. grudna 1892.

XXXII. leto.

Vsebina. S. Rufar: Goriški Kras. — F. Jaklič: „Slovenska matica“ in učitelji. — (Schl. Sch.); Nekaj mislij o pokončni pisavi. — Knjižeynost. — Naši dopisi: Iz Ljubljane. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Goriški Kras.

Kras bi sicer po svoji visokosti spadal v vrsto nizkega gorovja, ali tako ustvarjen svet imenujemo planoto (visoko ravan). Srednja višina dolenjega (zahodnega) Krasa znaša 200—300 m, gorenjega (vzhodnega) Krasa pa 300—400 m. Kras zavzema dobro petino Goriškega površja in napolnjuje jugovzhodni rogelj dežele. Od daleč je podoben valoviti ravnini, iz katere se vzdigajo lepo okrogli hribi in podolgasti, lahko obokani hrbti. Kjer se nahaja med Krasom kaka dolina (n. pr. ob potoku Raša), ondi so pobočja nenavadno strma, in struga je prav globoko zajedena. Tudi proti morju spušča se Kras zelo strmo, nekoliko zložnejše pa v nižino. Pri sv. Polu in Redipolji se stegata dve gorski ostrogi od Krasa v nižino.

Kraška planota je obrobljena z golimi, precej visokimi hribi in pogorji (Trstelj, Gaberk, Čuk, Žekanec i. t. d.). Površje je zelo neravno, nahaja se vse polno dolov

in kotlinic ter malih goličav, iznad katerih se vzdigajo kupi kamenja ali pa skalnat vrhunci in goli grebeni. Skoro ravno po sredi te planote se vleče, vstric z Žekancem ozka, udrta dolina od Sežane do Brestovice in Jamelj, ki se spušča navzdol od 200—60 m nadmorske višine. Vasi obdaja precej rodovitni svet, za tem so na okoli senožeti in na zadnje pašniki z „grižami“ (velikimi kupi ostrega kamenja). Najbolj pust je svet okoli Nabrežine, Proseka, Komna in Vojščice.

Čeravno se oznanja kraški svet že na južni strani Idrije, vendar začenja pravi Kras še le na levem bregu Vipave in Branice. Ta planota se vzdiga 200—300 m od Tomaja (382 m) naprej proti Istri pa 300—400 m in še čez (najvišja točka isterske železnice pri Rodiku znaša 540 m) ter pokriva skoro petino vse goriške dežele. Kras je podoben valovitemu morju, ki je sredi viharja okamenelo. Njegovo površje

je močno razorano in razdrto, malo obrasteno in skoro popolnoma brez tekoče vode. Večinoma ga pokriva žalostna, kamenita puščava, med katero se pa nahaja dosti zelenic obdelane zemlje s človeškimi selišči. Tu ti moli iz zemlje velikanski kup sivega skalovja; drugodi pa vidiš raztreseno ostro kamenje, ki je na zraku razpadlo v manjše kose. Med tem skalovjem nahajamo vse polno udrtin, večjih in manjših okroglih rup (kotlinic) in lijcu podobnih ponikev. V njih dnu so navadno žrela (oduški) in vhodi k globokim jamam. Večkrat je združenih več podolgastih udrtin v jedno samo dolino, n. pr. Dol (Vallone, najvišje mesto 88 m) med Mernom in Devinom. Skozi žrela in sesalne jame odteka se vsa voda in izgublja pod zemljo, kjer si je izdolbla dolge rove proti morju. Dežnica je izprala sčasoma mehko zemljo nad takimi jamami, strop je začel pokati in udirati se. Tako so se naredile nove ponikve in, ker je udrto kamenje zasulo rekam njih podzemeljski tok, iskati si je morala zaježena voda novih potov, novih jam na jedni ali drugi strani, nižje ali pa tudi višje, in tako se te podzemeljske votline vedno širijo. Tem načinom je postalo pod Krasom brez števila hodišč, rovov in jam, ki se na vse strani križajo in med seboj vežejo. Po njih teče večinoma voda, druge pa so suhe okapnice.

Iznad kraške planote se vzdigajo višji in nižji griči, navadno okrogli in naploskani. Časi so njih pobočja obrastena, n. pr. pri Rodiku, kar posebno dobro de očem. Čeravno so ti griči po vsem Krasu raztreseni in razmetani, vendar so pogostoma sklenjeni v krajša pogorja. Taka pogorja se vlečejo zlasti ob robu Krasa proti Vipavi, Soči, cesti iz Zagraja k Sv. Ivanu in proti morju. V severnem, navadno le „Gora“ imenovanem robu je najvišji hrib Trstelj (644 m) in blizu njega prelaz „Železna vrata“ (383 m); potem na njegovi zahodni strani Fajtovski hrib (433 m) in Ostren (464 m); vzhodno od Trstlja nad Rihenbergom Šunka (519 m)

in Škratljeвица (436 m); vzhodno od Kobdilja Gradišče (411 m), južno pa Pleška (372 m). V zahodnem robu Krasa se vzdiga dvoglavi sv. Mišel (275 in 277 m) nad Rubijami; Griža (M. dei sei Busi, 119 m) nad Vermeljanom in Tržiški hrib (M. d. Pietra rossa, 122 m). Ob jugozahodnem primorskem robu se nahaja na Goriškem le Babica pri Nabrežini (201 m), drugi vrhi spadajo pod Tržaško okolico. V sredi Krasa imamo tudi večja in manjša pogorja, n. pr. skalnati greben, ki se vleče vzhodno od Dola (Na brdi 210 m) mimo Jamelj in Vojščice (Bergulja 360 m) proti Komnu (286 m). Najvažnejše pogorje sredi Krasa pa drži od Tržiča proti jugozahodu blizu obmorskega roba do Lokve in Škocjana. V tem mnogokrat presekanem pogorju se nahajajo sledeči vrhi: Gromada (325 m), Moraslavice (255 m), Sv. Lenart (401 m), Žekanec ali Volnik (545 m), Repensko sedlo (368 m), Medvedjak (475 m), Sedalnik (576 m) in Strmec (604 m). Nad Povirjem in Divačo se vzdigajo znatnejši hribi: Sopada (464 m), Slivec (615 m), Čebulovec (640 m). Na južni strani Lokve držijo hrbti proti vzhodu in proti jugozahodu. Ob goriško-tržaško-isterski meji se vzdiga Maček ali Kokoš (670 m), bolj proti vzhodu Veliko Gradišče (742 m), južno od tega pa Mataroga ali Videš (667 m) in pri Rodiku Čuk (753 m).

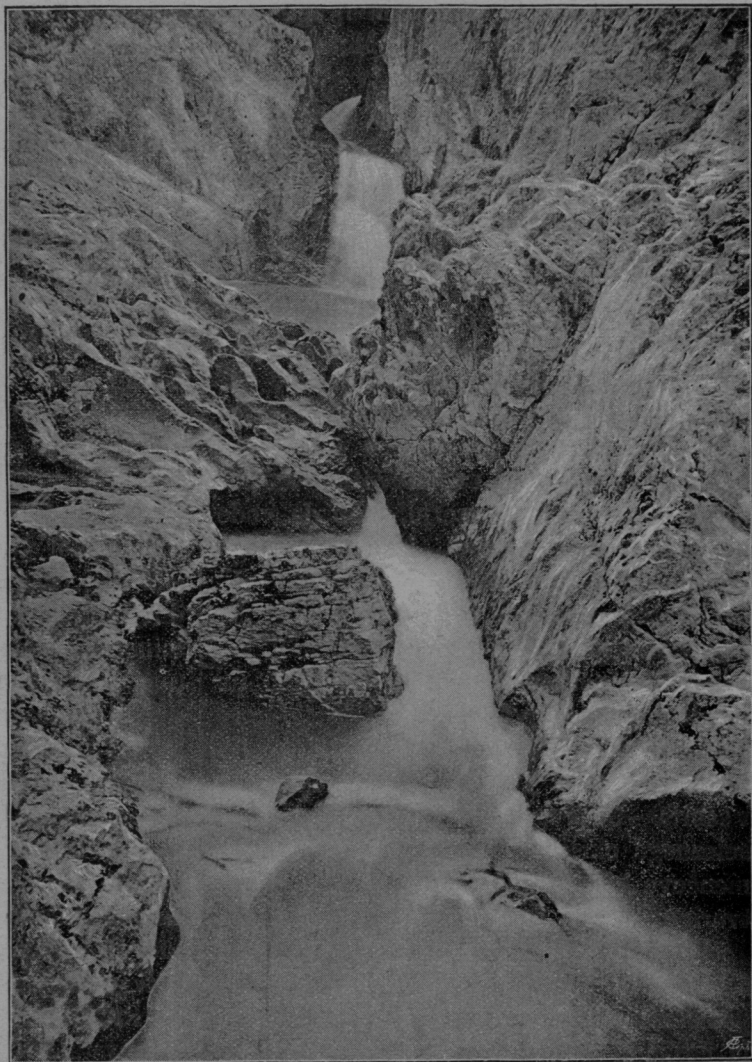
Spodnji skladi Krasa obstoje iz numulitskega peščenca (eocénske tyorbe), ki se pa le ob istrijski meji in pri Štiju na dan prikazuje. Površje sestavlja kredast vapnenec (hippuritovec). Podolgaste doline Branice, Raše in Reke so po sredi napolnjene z eocénskimi plastmi, ki se vlečejo čez Kozino tudi dalje doli v Istro. Pri Rodiku, v Škocijanu in v Ležečah se vidi tudi premog. Medejski hribček obstoji tudi iz kredastega vapnenca in spada torej h Krasu. Od najseverozahodnejšega roglja Kraškega se spušča nizki hrbet v frijulsko nižino. En del tega je hribček v Gradišči.

Med Gradiščem in Medejo se pod zemljo lahko naleti na sledove tega hrbta, n. pr. pri kopanju vodnjakov. Brdo pri Fari je pa iz peščenca sestavljeno.

Vse plasti Krasa so močno zvite in prevržene. Najvišje gube se nahajajo na vzhodu in se proti zahodu vedno bolj zmanjšujejo. Na vzhodu pa so plasti mnogokrat navpik postavljene, da, časi celo nazaj obrnjene. Ob vsem severnem robu Krasa so kredne in numulitske plasti popolnoma premetane, poslednje leže nad fucoidnim peščencem. Zaradi te premetbe padajo mlajše plasti strmo na obe strani ven, a glavne tvorbe leže vodoravno. Te glavne tvorbe obstoje iz krede, med njimi pa se nahajajo eocénske kotline z numulitnim robom. Kjer so tla sestavljena iz krede in numulitskega vapnenca, tam se nahaja ostro, izprano kamenje. To kamenje se v vodi mnogo hitreje topi, nego čist vapnenec, in prav rado razpada. Zato deluje voda nanj s početka kemično, potem pa kemično in mehanično ob jednem ter napravlja lijcu podobne rupe, votline in okapnice. Posebno tam, kjer so plasti vodoravne ali skoro vodoravne, je to podzemeljsko delovanje vode prav lahko. Učenjaki imenujejo te kraške rupe „geologijske orglje“. Vedno so v zvezi z „rdečo prstjo“, ki je takorekoč neugasljiv pepel vapnenčev. Voda širi vedno bolj rupe in dole ter mnogokrat se združita

dva sosedna v jednega samega, kakor n. pr. pri Škocjanu.

Kjer pa so tla peščena in opokasta, tam so griči in hrbti lepo zakroženi, zemlja je rodovitna in marljivo obdelana. Vender se nahajajo gozdi tudi na krednatih tleh. Čeravno je Kras ogoljen, vender ima še

Razpoka v Škocjanskem dolu.

mного okroglih gričev zaradi vztrajnosti vapnenčeve. Ti griči so le ostanek nekdanje najstarejše odeje Krasove, t. j. komenskega skriljenca. Ta se vleče po sredi Krasa od Sežane proti Tržiču in ima v

sebi prav dobro ohranjene odtiske rib. Komenski skriljenec je razcepljen v tanke plošče, ki nosijo v sebi roženec in bituminozni vapneni skriljenec. Da je bilo površje sedaj tako razjedenega Krasa nekdanj popolnoma drugačno, to se vidi iz nekaterih fluvijatilnih skladov, ki se tu pa tam po Krasu nahajajo. Take starejše tvorbe so n. pr. penaste kroglice (Sinterkugeln) v pesku pri Repnem, grušč pri Motavunu in Škofljah, in tufasti peščenec v neki rupi pri Šenpolaju, ki ima bobovec v sebi.

Kot mramor služi gorenji rudistni vapnenec, t. j. beli (pa tudi sivi in rdeči) vapnenec z vapnenimi brekcijami, n. pr. pri Nabrežini. „Kozinske plasti“ med Kozino in Vremom so postale pod vplivom sladke vode v eocénski dobi (polži in školjke iz sladke vode) ter imajo tudi dobre premogove žile. Od mlajših sedimentov se nahaja le rdeča prst po globelih in razpokah. Med Krasom in morjem leži gosta peščenčeva plast, ki zapira votline in odprtine Krasove proti morju, tako da vode ne morejo tam prodreti k morju, nego morajo daleč gori proti severozahodu teči.

Kraško kamenje je neizrečeno trdo, časi skoro zveneče, in zelo malo rabljivo. Samo po nekaterih krajih se nahajajo plasti meljastega vapnenca, ki dajejo prav dobro in iskano tvarino za posipanje cest in vrtnih potov. Čisti kraški vapnenec ima v sebi 80—97% oglenokislega vapna, 1—5% železnega okisa in ilovice, 0—0.5% kremenčeve kisline in 1—10% neraztopljive varine.

Na Krasu je najbolj razširjena rdeča, železonošna gručasta zemlja (terra rossa), pomešana z drobnim vapnenčevim gruščem in peskom. Neobdelana je sestavljena iz 75.9% kremenčeve kisline, 4.4% oglenokislega vapna, 1.6% oglenokisle magnezije, 0.4% žveplenokislega vapna, 5.3% ilovice, 12.3% železnega okisa; potem ima še sledove o kloru, kaliju, natronu i. t. d. Zaradi obilne množine železnega okisa vlačí ta zemlja amonijak iz zraka in ga obdrži v sebi. Zato je ona najrodovitnejša izmed

vseh kraških prstij in najprikladnejša za polja, vinograde, travnike in gozde, ako zadosti dežuje in se jej mokrota ohrani. Škoda pa, da se tako rada osuši. Tedaj razpoka prav na globoko in izgubi vso vlago, posebno blizu obale, kjer poleti tako redko dežeju. Suša in veter spremenjata rdečo zemljo v lahek prsten prah, katerega veter odnese, ali pa vsak naliv odplavi, in tedaj ostane na njivah sam grušč, tako da jih je žalostno gledati, posebno po zimi. Ista zemlja torej, ki povzroči slabo žetev in bedo, ista zemlja je pri zadostni mokroti tako rodovitna, da rodi trikrat zaporedoma najlepšo pšenico, ne da bilo treba njive gnojiti. Da je zelo prikladna tudi drevju, to dokazuje trnovski gozd. In celo po čisto golih straneh uspeva drevje, samo če je kje v kaki špranji nekoliko rdeče zemlje. Zverinjak pri Devinu ima kolikor mogoče neugodna tla, a vendar rasto na njih skoro vedno zeleni hrasti in terebinte.

Na brdih in višjih krajih se nahaja temna, kot čreslo rjava zemlja, ki je nosila delj časa gozde in ima torej več rodovitne snovi v sebi. Izgubila je namreč mineralne dele in prisvojila si mastne črnice, ki se že od daleč opaža. Ker pa so gozdi že davno posekani, zato sta solnce in dež to črnico že popolnoma izprala in izlužila, tako da je svojo rodilno moč skoro že popolnoma izgubila. Le ako se pomeša z nižje ležečo rdečo zemljo, potem se jo naredi zopet plodonosno. Sama na sebi pa rodi komaj uborno travo in prav redko tudi drevesne kali, ker je le po tankem natresena.

Prav malo se nahaja ilnate zemlje, ki je navstala iz numulitskega peščenca in se že od daleč razločuje od pravega Krasa. Preprežena je sicer z vapnenimi žilami, ali te na zraku hitro sprhlejo in se spremenijo v svetlo rjavo, skoro žolto ilovico. Tudi tisto numulitsko kamenje, ki leži na površji, razpade počasi v prst, ki zadržuje mnogo delj mokroto, nego vapnenasta zemlja. V nižjih skladih ima ta peščenec

vedno več ilovice in se spremeni nazadnje v pravi skrilenec, ki prav dobro služi za tlake. Zato ga čislajo ne le Tržačani, nego izvaža se celo v Carigrad in Aleksandrijo. Ta ilnata zemlja je najboljša za polja, vrte, travnike in gozde. Ne samo njene kemične, nego tudi njene fizikalne last-

nosti so najboljše. Ona privlačuje bolj mokroto, nego rdeča zemlja, in jo tudi delj časa obdrži. Solnce je ne razgreje tako hitro zaradi njene svetle barve in je ne posuši tako lahko. Za obdelovanje je prav sposobna in sprejema rada animalični gnoj.

(Dalje prih.)

S. Rutar.

„Slovenska Matica“ in učitelji.

Pregled učiteljev-udov „Slov. Matice“ v letu 1891.¹⁾

Kranjsko.

Ljubljana²⁾ učiteljev 37, udov slovenske matice 16. (Vse javne slovenske šole, vadenica, šola na gradu, vpokojeni učitelji.) Črnomelj³⁾ 38, 2. Kamnik 41, 12. Kočevje⁴⁾ 25, 0+1, jedini ud v nemškem delu. Kranj 57, 2. Krško⁵⁾ 53, 8. Ljubljana (okolica) 46, 7. Litija 39, 1. Logatec 54, 5. Novo mesto 39, 2. Postojina 59, 5. Radovljica 36, 8. Skupaj 524, 69.

Štajerska.⁶⁾

Brežice učiteljev 32, udov slovenske matice 2. Celje (okolica) 56, 3. Gor. Grad 17, 2. Gor. Radgona 21, 4. Konjice 34, 3. Kozje 26. — Laško 44. — Sv. Lenart 23, 1. Ljutomer 21, 9. Mahrenberg 19, 1. Maribor (okolica) 70, 11, šteti tudi vadniški učitelji. Ormož 28, 6. Ptuj (okolica) 63, 11, 1 ud od mestnih učiteljev. Rogatec 15, 2. Sevnica 18, 3. Slov. Bistrica 28, 3. Slov. Gradec 15. — Šmarje 22, 1. Šoštanj 18. — Vransko 13, 1. Ostale slovenske šole 9. — Skupaj 592, 62.

Primorsko.⁷⁾

Trst z okolico učiteljev 43, udov slovenske matice 5. (Slovenska šola pri sv. Jakobu in okoličanske brez italijanskih.) Gorica 94, 17, vadniški učitelji šteti. Gradisce 10, 1. Sežana 42, 8. Tolmin 37, 7. Koper 20, 1. Volovska 10, 2. Skupaj 256, 41.

Koroško.

Utrakvistične šole na slovenskem Koroškem učiteljev 205, udov slovenske matice 2. Skupaj 205, 2.

Po deželah:

Kranjsko — učiteljev 524, udov slovenske matice 69, 13⁰/₁₀. Štajarsko 592, 62, 10⁵/₁₀⁰/₁₀. Primorsko 256, 41, 16⁰/₁₀. Koroško 205, 2, 1⁰/₁₀. Skupaj 1577, 174, 11⁰/₁₀.

Število učiteljev-matičarjev nikakor ni častno. Ono kaže, da velika večina učiteljev se kaj malo zanima za književni napredek svojega naroda, da jim ni mnogo do lastne izobrazbe. Učitelju nikakor ne smé zadostovati jednostranska pedagoška izobrazba, ampak izobraževati se mora vsestransko, da napreduje z duhom časa. Kako more ljudski učitelj na deželi, daleč kje v hribih napredovati, ako mu nedostaje knjig, časnikov, ker nima nikake izobražene družbe, da bi se izobraževal vsaj z občevanjem? — Oj, koliko škodujejo taki malomarneži sebi in ugledu vsega stanu s tem, da jim ni do lastnega napredka in izobrazbe! Saj je znano vsakomur, kako prezirno se govori časi o nevednih učiteljih, njihovem znanji in kretanji. Res je da izposojujejo okrajne učiteljske knjižnice matične knjige, ali koliko učiteljev jih pa čita? Večina ne! Morda se ravno spomni na nje, piše po nje, a jih ne dobi, ker še slučajno niso vezane, ali so že izposojene. Drugič ne prosi več zanje, ker

¹⁾ Na podlagi Popot. koledarja za l. 1892.

²⁾ Učitelji na nemških in zasebnih šolah niso šteti.

³⁾ Vpokojeni učitelji so povsod prišteti.

⁴⁾ Brez nemškega dela.

⁵⁾ Z meščanskimi učitelji.

⁶⁾ Šteti so le učitelji javnih slovenskih in utrakvističnih šol in vpokojeni.

⁷⁾ Učitelji slovenskih ljudskih šol.

morda že pozabi, ali pa knjižničarja noče nadlegovati. Toda tudi ako prečita knjige jedenkrat, to še ni dovolj, ker vsaka boljša knjiga se mora prečitati večkrat, da ima človek kaj koristi od nje.

Letnina 2 gld. nikakor ni tolika, da bi se ne mogla pritrirati pri najmanjši plači, zlasti, ker se vpisuje lahko do konca rož-

nika, torej šest polnih mesecev. Želeti je pač, da število maticarjev-učiteljev kaj naraste v tem letu. Kesal se ne bode nihče za denar, ker se nam obetajo jako lepe knjige. Večje važnosti bodo letošnje knjige tudi zató, ker bode izšla prva knjiga zgodovine slovenske zemlje.

Napredek velja!

F. Jaklič.

Nekaj mislij o pokončni pisavi.

Pokončna pisava je v sedanjem času vprašanje, radi katerega je bilo že mnogo prepira. Tu so nasprotniki in zagovorniki. Oglejmo si jih natančneje. Med nasprotniki najdemo ljudi, ki sicer presojujejo o nji, vendar je ne marajo; so pa tudi taki, ki jo obsojajo samo radi tega, ker je nova ali ker jim nasprotuje razvajena roka pri prvih površnih poskusih. Proti temu imamo pripomoček! Po besedah sv. pisma je namreč dovoljeno strogo kaznovati tako upornost: „Ako te draži desnica, tedaj jo odsekaj!“ — Kaj pa potem? Potem naj se piše z levico. Saj se dobijo ljudje, ki znajo tacega. — Oglejmo si zagovornike. Tu dobimo za novosti vnete reformatorje, ki so navdušeni za pokončno pisavo, s tem kazoč,

kako se zanimajo za nove prikazni na pedagoškem polji. To zanimanje v resnici znači vrlega pedagoga. Vera sama pa ne zadostuje! Ne pozabite tudi pretehtovati in kritikovati! — Pojdimo sedaj k preiskovalcem in prehteovalcem. Te ne omaja vsaka sapa. „Ne zavržejo pa nove stvari samo radi tega, ker je nova; ker vedó, da je bila tudi vsaka dobra starina nekdaj nova“. Ti ne gledajo pokončne pisave z dogmatično desko pred očmi. Skozi očala znanosti vidijo jasno podobo. — Naša roka, ne otrokova je za staro (!) pokončno pisavo preokorna. Naj le nekaj rodov „pokončno“ piše! Potem bodo z glavo majali nad našo trdovratnostjo. — Znanstvena kritika se je že izrekla za pokončno pisavo ter jo priznala. (Schl. Sch.)

Književnost.

Odobrena učna knjiga. Vrhovca Ivana »Zgodovinske povesti za meščanske šole, I. del, založili Blaznikovi dediči v Ljubljani 1892, cena 50 kr.« je visoko ministerstvo odobrilo za rabo na slovenskih meščanskih šolah. (Min. razpis od 5. vinotoka 1892, št. 19086).

Katoliška Bukvarna v Ljubljani je založila knjižico:

„**Krščanski nauk za prvence**“. (Prvo in drugo šolsko leto.) Sestavil Simon Zupan, katehet. Peti natisek. Ker je ta katekizem od škofijstva in ministerstva potrjen za ljudske šole na Kranjskem, ga morejo čč. gg. voroučitelji rabiti s pridom v prvem in drugem razredu ljudskih šol. Vezan eksemplar te knjižice velja samo 10 kr.

Nova učila iz zaloge Karla Janskega v Taboru na Češkem. Znana trdka je v zalaganji učil jako delavna. Vsako leto spravi kaj novega na svetlo. Za naše potrebe se posebno priporočajo različne stenske table in sicer: 1. Ker većinoma predstavljajo po jeden sam predmet; 2. ker so dosti velike (64×90cm); 3. ker so barvano tiskane in predstavljajo živali jako karakteristično; 4. ker so na takem popirji, da jih ni treba na platno pripenjati; 5. ker se smejo z gobo in vodo čistiti; 6. ker je cena v primeri z drugimi sličnimi izdelki jako nizka. Pet tabel skupaj, katere se morejo povoljno izbrati, stoji 2 gld. 50 kr., posamezna tabla 60 kr. Ravno kar je izšel teh tabel 15. »sešit« in sicer: 71. Kit. 72. Morski volk. 73. Damjak. 74. Beli medved. 75. Gorila. Sedemdeset že

prej izdanih tabel smo omenili v vlanskem letniku »U. T.« str. 377.

Jako lepe in priporočljive so tudi stenske table

za nazorni nauk (68×94cm). Od teh je ravno kar izšel 4. sešitek. Cena za 5 tabel 3 gld., za posamezno tablo 70 kr.

Do sedaj so izšle nastopne table:

	Pomlad	Poletje	Jesen	Zima	Promet, roko-delstvo
Sešitek 1.	1. Travnik. Málin. Cvetočé drevo.	2. Polje. Žetev. Kopanje. Škrjanec. Hrček.	3. Travnik. Ovčar. Krave. Ve- ter. Málin na veter. Papirnat zmaj. Ladija.	4. Travník. Málin. Sani. Snežen mož.	5. Promet. Popotniki. Gostil- nica. Pošta. Že- leznica. Parobrod.
" 2.	6. Vrt in polje. Vrtnar. Oranje. Sejanje. Vlačenje.	7. Polje. Žetev. Nevihta.	8. Gozd. Lovec. Drvarji. Go- zdárska biša. Žolna. Veverica.	9. Kmetški dvor. Mlatenje. Kure- tina.	10. Kovačnica. Rudokopi.
" 3.	11. Travník. Košnja. Štorklje. Krt.	12. Gozd. Borovnice. Bu- kev. Studenec. Belouška.	13. Vinograd. Življenje na reki. Ribíči.	14. Božični trg.	15. Zidarji. Tesarji. Opekarna.
" 4.	16. Vas. Ulice. Pokopa- lišče.	17. Vrt. Črešnja.	18. Polje in sadni vrt. Spravljanje krom- pirja. Ptice selilke odleté.	16. Soba. Družina.	20. Pekár. Me- sár.

Iskrice. Zbirka pesmi in povesti. Spisal in slovenske mladine poklonil Janko Leban, nadučitelj. III. zvezek. V Gorici. Založil in tiskal Ant. M. Obizzi. 1892. Str. 76. Cena 25 kr., po pošti 28 kr. — V ogovoru na »preljubo mladost« pravi pisateli, da je v tej knjižici oblika spisom povsem »predelana in opiljena in v pesmi »Posvečenje« poje:

»Ko pisal sem povesti té
In pesmi pel srebrnočiste,
Tedaj so kapale solzé
Prevroče mi na »Iskric« liste!»

Žal, da ne morem pritrditi samohvali pisateljevi, da so spisi »opiljeni« in pesmi »srebrnočiste«. Reči moram, da so oni spisi, ki so bili že natisnjeni, dokaj boljši kakor novi. »Mladost« ne znači istega kakor mladina. Zato mora stati v ogovoru preljuba mladina namesto »preljuba mladost«.

Str. 9. »Trošan in Uroš«. Spis ima premalo življenja in pisava je presuhoparna. »Trošan pa svojih nalog še ni bil ovršil«. Pisatelj zamenjuje tukaj glagol ovršiti z izvršiti. Ovršiti pomeni žito na kup zdrgniti, da ima vrh ali v obče vrh narediti; »izvršiti« pomeni izdelati, izgotoviti. Pravilen pridevnik od samostalnika laž je lažnjiv; torej je »leznivih« napačno. Izraz »gorjansko neveden« je prerobot. »Par« knjig, »par« pol itd., »par« ni slovenska beseda in dasi jo rabi ljudstvo, rabiti je ne smemo v knjigah, zlasti ne mladenskih. »Kader« prav kadar. »Da bi na njej širila obleko«. »Širila« tolmači pisatelj sam »gladila«. Meni se tolmačenje ne zdi prav.

Ako misli pisatelj, da je »širila« z likalnikom, naj bi bil tolmačil širila-likala; sicer se obleka ravna ali poravna. Izraz »lepenka« bi bilo treba pojasniti. Str. 14. Da sta ložje prenašala svoje nadloge na mestu »prenašala nadloge svoje«. Str. 24. Menih na mestu »ninih«. Str. 25. »Brivec«. Pisatelj samo junaku povesti privoščí pridevek »brivec«, vsi drugi jednaki obrtniki so mu »brijači«. »Par mladičev«, kdor čita to, misli si vsak »par« mladih živalij in niti sanja se mu ne, da mora »mladič« značiti tukaj, kar znači nemški »Lehrjunge«. Tako označevanje je izvestno napačno. »Premuhast«, »malce muhast«, »nevelike« dolžnosti, »kolovratil« od mesta do mesta, »lenobo pasel«, »en (ein) hip«, »nakazani možicelj« (zdravnik) so posebni izrazi pisateljevi. Dandanes pišemo ugajati, vseč biti ali prijati na mestu »dopadati«. Str. 46. Nori Matej. Ali bi ne bilo lepše blazni Matej, kar pomeni pač isto. Str. 48. »Drobne povesti«. Deček ne »veka«, vekajo otroci. »Jasmin« je veliki večini mladine neznana rastlina. »Ker mu je Desimir dal cebado«. Ali ni to ganljivo«. »Ti si brez vzroka cebnil psa«. Čudim se, da pisatelj ni zapisal: »Ti si brez vzroka cêbnu psa«. »Redarstvenik«, bolje je redar. »Zblekniti« ni posebno lepa beseda in zameni se prav lahko z drugo. Imena »Trošan«, »Uroš«, »Dušan«, »Žarko«, »Desimir«, »Le-potica« itd. so preveč poetična. Koliko slovenskih otrok pa ima taka imena? Ali je zavrgel pisatelj vsa koledarska in ljudska imena? Vrednosti povesti ne povečujejo taka imena prav nič. »Forintov«, »bo-

teljka«, »roba«, »parkrat«, »bajerček« se ne smejo udomačiti v slovenskih knjigah. V zadnji pesmi poje:

»Sree prej veselo,
Bolno mi je zdaj.«

Pisatelj in pesnik skoraj umrje, kajti srčne bolezni so smrtonosne.

»O bodi pozdravljen,
Ti bajerček moj!«

Iz naših očí »strele švigajo« je »malce« prehuda podoba. Vrh tega je še nekaj tiskovnih napak. Pisatelj ima še nekoliko iztisov »Iskrice« I. zvezek na prodaj po 10 kr. II. zvezek prodaja R. Milic po 15 kr. oziroma 17 kr. *Francišek Jaklič.*

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Odlikovanje preč. kanonika in profesorja Jožefa Marna. Konec.) Drugi nauk, ki sem ga priporočal svojim nekdanjim učencem v cerkvi in v šoli, in bi ga rad tudi Vam danes za slovo živo priporočil, je pa — kateri? To je vzgled na božjega dijaka, na dvanajstletnega Jezusa — Malo je v sv. pismu o mladosti našega božjega Zveličarja, ali to, kar je, zadostuje za Vas vse v dobi, v kateri se v srednjih šolah poučujete in vzgajujete. Šel je dvanajstletni mladenič Jezus s svojimi stariši v Jeruzalem na praznike in še po njih ondi ostal. Glejte, to je Vaša prva dolžnost: Služiti Bogu v njegovi sveti katoliški cerkvi. »Initium sapientiae timor Domini!« — Šel je s stariši in bil jim pokoren. Čujte! To je Vaša druga dolžnost: Starišem skazovati spoštovanje, ljubezen in pokorščino. — Bil je med učenci — »in medio doctorum«, — katere je izpraševal in jim odgovarjal tako, da so se vsi čudili njegovi razumnosti in njegovim odgovorom. To Vaša tretja dolžnost: Skazovati svojim učiteljem, profesorjem spoštovanje, ljubezen, pokorščino, kajti so Vaših starišev namestniki. — Rastel je v letih, v starosti (aetate), tako tudi v modrosti (sapientia) in milosti (gratia) pri Bogu in ljudeh. V tem, glejte, je vsa Vaša naloga v dobi gimnazijski. — Skrbite najprej za telesno zdravje. V telesu zdravem duša zdrava, — to na svetu je sreča prava. Skrbite še bolj za dušo! Kdaj pa je duša zdrava? Kadar je zdrava v glavi in zdrava na srcu, kadar ima bister um pa blago voljo. Glejte svojega vzornika! Rastel je v modrosti. Tako — oj, da bi rastli tudi Vi vsi v potrebnih, koristnih in prijetnih vědah in umetnijah! Rastel je v milosti. Oj, da bi rastli tudi Vi vsi v kreposti, v svetih čednostih — soglasno z učenostjo! In to pred Bogom, ker drugače bi bilo Vaše napredovanje hinavsko, in pred hinavščino sem vsikdar svaril svoje učence, ter »Istinič-Resnicki« marsikaj pisal v ta namen. Pa tudi pred ljudmi naj sveti Vaša luč, da boste tako na čast ustavu, na čast gimnaziji, na kateri se učite in vadite. Cvetica, katera lepša sama sebe, lepša tudi vrt, na katerem raste.

Tako bi rad, da bi rasli tudi Vi vzajemno v modrosti in milosti ter napredovali v lepem soglasji in potem boste srečni za čas in za večnost. Te sreče Vam iz srca želim. In ko bi Vas v tem kateri pre-

zirali ali obrekovali, tolažite se, kakor sem se jaz tolažil, z rekom nekdanjega klasika: »Conscia mens recti famae mendacia ridet. Justum ac propositi tenacem virum — impavidum ferient ruinae«. Kdor je »justus« ven in ven, ta je potem lahko tudi »propositi tenax«; njemu se ni treba bati, ko bi se tudi svet podiral. A prav zato, ker so danes tako redki, da bi bili v vseh rečeh vselej in povsod »justi«; justi do Boga, do sebe, do svoje duše, do bližnjega, do vrstnikov, prednikov in podložnikov, zato jih je toliko, ki se le po vetru obračajo, ki omahujejo in obupujejo, kadar pritisnejo reve in nadloge. Da se Vam kdaj kaj takega ne prigodi, napredujte soglasno v modrosti in milosti po svojem božjem vzorniku, da boste srečni naposled časno in večno. In te sreče Vam želim iz dna svojega srca in za slovo, in v ta namen blagoslovi Vas Bog Oče, Sin in sveti Duh! Z Bogom!«

Prisrčne te besede iz ust v šoli in vzgoji osivelega slavljenca so napravile nenavaden utis na vse navzočne in še posebej na šolsko mladino.

Potem zapojó pevcí v slovo še prav v ta namen od g. A. Foerster-ja prirejeno skladbo: »Vi zapustiti hočete nas zdaj...« In ko se je završila pesem z milim »z Bogom«, poslovil se je slavljenec od svojih tovarišev in slavnostnih gostov ter v njihovem spremstvu ostavil dvorano. In ko je odhajajoč stopil med svoje ljubljene dijake, tedaj pa so mlada, vneta grla vkipela v gromoviti »živio«, da je glasno odmevalo po vsem gimnazijskem poslopju. Bil je to pač glasen znak ljubezni in spoštovanja do dičnega učitelja.

Tako lepih in vzvišenih slavnostij — smelo trdimo — se po šolskih dvoranah malo obhaja. Ta pa, ki smo jo tu v kroniko šolstva na Slovenskem zapisali, bode tudi izvestno ostala ne samo udeležencem v trajnem prijetnem spominu, marveč nekdanji učenci slavljenčevi bodo, beroč le-te vrstice, obnavljali v svojih srcih čut hvaležnosti in prijetnih spominov možu, ki jim je skozi 35 let zasajal v srce verske resnice, jim utrjeval katoliško zavest, pa tudi budil vsikdar ljubezen do domovine in mile besede slovenske. Pokojni vladika Anton Martin Slomšek je vzgajal ljudstvo slovensko po načelu: Pustite Slovencem dve reči, ki ste jim dragi, kakor

svetle oči: vero katoliško in besedo materino.

Naš slavjenec je za svojega šolskega delovanja in zlatim vspedom vedno in vedno povdarjal to dvojno načelo. Zato pa smemo, radujoč se ž njim najvišjega

odlikovanja, v nekem oziru postaviti na stran pedagoga slovenskega, knezoškofa Slomška, častitega kanonika, viteza Franc Josipovega reda — Josipa Marn-a.

Društveni vestnik.

Iz našega društva. Društveni odbor je v seji dné 12. listopada sklenil, da bode letošnji občni zbor dné 28. grudnia. Dnevni red se priobči v prihodnji številki.

Nadalje se je sklenilo, da bode letošnjo zimo vsak mesec vsaj jeden društven večer z določenim programom. Prvi večer bode v sredo dné 7. t. m. v posebni sobi v gostilni g. Hafnerja na sv. Petra cesti. Začetek ob 1/28 uri. Govoril bode:

1. G. profesor Fr. Levec o razpisu c. kr. deželne šolske sveta z dné 27. malega travna 1892, št. 788, ki določuje, kdo na Kranjskem plačuj troške za šolske stavbe in za šolske stvarne potrebsčine.

2. G. učitelj Al. Kcel o ljubezni do poklica.

K temu večeru se uljudno vabijo vsi p. n. društveniki in sploh kdor se bolj zanima za šolstvo in učiteljstvo.

Iz kamniškega okraja. (Društveno zborovanje.) Naše učiteljsko društvo je imelo 20. vinotoka svoje drugo letošnje zborovanje v Kamniku. Vkljub neugodnemu vremenu se je zbralo o določeni uri v deški šoli 23 učiteljev in 6 učiteljic, med temi še celo tovariši od skrajne meje našega okraja, kar je gotovo jako požrtvovalno in zaradi tega tudi hval vredno. Kako je poučevati pokončno pisavo, je pokazal g. Stiasny praktično pri učencih 3. razreda, katere vadi v tej pisavi že 3 mesece. Navzočni so sledili temu pouku jako pazljivo in imeli so tudi priliko opazovati učence pri pisanji. Ogledali smo si tudi teh učencev spisne in številne naloge, katere so bile s pokončno pisavo pri večini prav snažno spisane. Po odhodu učencev iz šolske sobe pozdravi g. predsednik s toplimi besedami prisotne ter se spominja iz okraja odšlega Al. Kecelna, kateri je bil marljiv društvenik in vesten tajnik. Pismenemu pozdravu omenjenega tovariša odzove se zbor z dobroklici. Nadaljevalje svoj govor kliče predsednik k slogi in vstrajnemu, marljivemu delu. Pozivlje potem g. Stiasny-ja, da doda praktični vaji o pokončni pisavi tudi še teoretično razpravo. Poročevalec navaja razne kraje v Avstriji, kakor tudi one v drugih državah, v katerih je pokončna pisava že v rabi ter opozarja tudi na hrvatskega učitelja Sim. Frangeša zadačnice s pokončno pisavo. Priporoča pa posebno pokončno pisavo: 1. iz zdravstvenih razlogov, 2. ker je jako raz-

ločna in lepa. Pripomni še, da se s to pisavo še celo one učence, ki poševno grdo pišejo, dovede do lepega pisma. Ker je dokazano, pravi, da se s pokončno pisavo istotako lahko hitro piše, kakor poševno, nima nikacega pomisleka zoper vsprejetje te pisave. Pri debati o tem izražali so posamezni svoje misli pro in contra, povdarjali pa vsi, da bi bilo z uvedenjem nove pisave skoro po vseh šolah prenarediti klopi, kajti večina sedanjih klopij niti ne ugaja poševni pisavi, kamo li pokončni. Neki tovariš celo poroča, da je moral opustiti pokončno pisavo, ker je ž njo dosegel popolnoma neugodne uspehe. G. Stiasny misli, da so temu krive bržkone klopi; dosedaj se je še vsak gojitelj nove pisave pohvalil z dobrimi uspehi. G. nadzornik Letnar nasvetuje, naj bi se učitelji potezali povsod, kjer se napravljajo mesto starih novih klopi, za take, v katerih bi bilo mogoče gojiti pokončno pisavo. Po končani debati se vsejedno sklene, to pisavo priporočati. Učitelji, ki se zanimajo za njo, naj jo poskusijo ter naj pri prihodnjem uradnem zborovanju poročajo o uspehih.

Na vrsto pridejo potem razni nasveti, kakor: domačega okraja pokojnim učiteljem, ki dosedaj še nimajo grobnih spomenikov, naj se oskrbe tablice z napisi in svetilnice. Učitelj, službujoč tam, kjer pokojnik počiva, oskrbi naj vse potrebno za olepšanje groba in za razsvetljavo Vernih duš dan. — Vsak društvenik skušaj pridobiti novih udov tudi izmed drugih stanov. — Društvo naj zboruje trikrat v letu. — Prihodnji društveni shod bode na Brdu. — Tajnik poročaj o društvenih zbiorih vsaj šolskim listom, ako kdo drugi ne prevzame tega posla. Vsi ti nasveti obveljajo brez ugovora. Končno se predsednik zahvali udeležiteljem zborovanja za zanimanje pri razpravah, kakor tudi še poročevalcu posebej za zanimivo izvestje. Vsem želi obilega zdravja do zopetnega srečnega svidenja pri prihodnjem društvenem sestanku. Ker je bila na dnevnem redu tudi volitev zastopnika v okrajni šolski svet, prevzame voditev volitve gosp. c. kr. okrajni šolski nadzornik L. Letnar želeč, naj bi tudi tu učiteljstvo pokazalo slogu, kar se tudi zgodi. Izvoljen je bil skoro soglasno g. Tomaž Petrovec, kateri zahvaljujoč se za zaupanje svečano obljubi, da bode ta častni posel izvrševal nesebično, vestno in vsikdar v povzdigo šolstva in v korist učiteljstva.

Glad smo si utešili v hramu Fr. Rodeta, kjer se nam je za izredno nizko ceno postreglo z vsem polnoma v našo zadovoljnost. Kratek dan, slabo vreme, nekaterih tovarišev dolga pot do doma — vse to nas

je prisililo, da smo prej ostavili veselo družbo in se poslovlili drug od drugega, kakor navadno. Pred slovesom pozdravili smo brzojavno zborujoče tovariše v Škofji Loki. Val.

Vestnik.

Najvišje odlikovanje. C. kr. deželni šolski nadzornik g. dr. Matija vitez Wretschko, ki je v službovanji pri naučnem ministerstvu, dobil je naslov in značaj ministerijalnega svetnika.

Osobne vesti. G. Simon Rutar, c. kr. profesor na nižji gimnaziji v Ljubljani, dobil je od naučnega ministerstva stipendijo in poluletni dopust, da potuje in preiskuje starinstvo po Italiji in po Grškem.

G. Andrej Vavken, nadučitelj v Cerkljah, je na svojo prošnjo umirovljen. Imenovani so bili: g. Jernej Ravnikar, nadučitelj v Litiji, nadučiteljni na štirirazrednici v Mokronogu; g. Pavel Gorjup, učitelj v Blagovici, stalnim učiteljem-voditeljem v Nevljah; gđe. Pavla Götzl, učiteljica v Zireh, za stalno učiteljico na dvorazrednici v Dolu; g. Vendelin Sadar, učitelj v Zalogu, stalnim učiteljem-voditeljem v Ihanu; g. Francišek Gross, učitelj v Suhorji, stalnim nadučiteljem na dvorazrednici v Vremu; g. Matija Krauland, učitelj na Smuki, stalnim nadučiteljem v Mozeli; g. Ivan Okorn stalnim nadučiteljem na svojem mestu v Preddvoru. Iz službenih ozirov so bili premeščeni: nadučitelj g. Jakob Cepuder iz Boštanj v Studenec; nadučitelj g. Ivan Gantar iz Studenca v Čatež; nadučitelj g. Alojzij Račič iz Čateža v Boštanj; učiteljica g. Marija Cepuder iz Leskovec v Studenec in začasni učitelj g. Feliks Nagu iz Studenca v Leskovec.

Preskušnja učne usposobljenosti pri izpraševalni komisiji v Ljubljani se je vršila pretekli mesec.

K tej preskušnji so se oglasili in sicer: 1. Za ljudske šole gg.: Verbič Jožef, začasni učitelj v Višnji Gori; Pavčič Jožef, začasni učitelj v Velikih Laščah; Lužar Fortunat, začasni učitelj v Šent-Lambertu; Štefančič Francišek, začasni učitelj v Črnomlju; Perko Lovro, začasni učitelj v Črnomlju; Megušar Rihard, začasni učitelj v Božakovem; Justin Rajko, nadučitelj v Štekljenci (za nemške šole); Kikel Jožef, pomožni učitelj v Starem Logu na Kočevskem; Humek Martin, začasni učitelj na Raki; Nagu Feliks, začasni učitelj na Studenci; Sonc Anton, začasni učitelj v Trzišči; Petrič Janez, začasni učitelj v Šent-Juriji pri Izlakah; Dominko Henrik, suplent na c. kr. učiteljišči v Kopru (za nemške šole); potem gospodičine Pfau Klara, pomožna učiteljica na c. kr. ljudski in meščanski dekliški šoli v Trstu (za nemške šole); Praprotnik Ana, časna učiteljica na Igu; Mossetig Justina, učiteljska kandidatinja na c. kr. dekliški šoli v Trstu (za nemške šole); S. Rozalija Angelika Lernbeis, časna učiteljica na ljudski šoli v Voloski (za nemške šole); Moos Marija, učiteljska kandidatinja v Ljubljani; Jamšek Marija, časna učiteljica v Domžalah; Schigon Marija, časna učiteljica v Spodnji Idriji. — 2. Za meščanske šole: M. Kristina Pezdirc, M. Eleonora Hudovernik, M. Johana Oswald, S. Luitgarda Rihar, učiteljice v uršulinskem samostanu v Ljubljani in S. Metodija Kalinšek, učiteljica na privatni dekliški ljudski šoli v »Collegium Marianum« v Ljubljani. — 3. Za francoski jezik gđe. Pressl Viljemina iz Gradca.

Izmed 20 učiteljev in učiteljic, izven samostanskih je prebilo preskušnjo za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom 11, samo s slovenskim učnim jezikom 2, samo z nemškim 6. Preskušnje pa niso prebili 1 kandidat za ljudske šole in 2 kandidatini za meščanske šole. — Zgoraj navedene štiri učiteljice Uršulinke so vse prestale preskušnjo in sicer tri z odliko.

Pismene naloge so bile nastopne: I. Za ljudske šole. Iz pedagogike: 1. Kako učitelj ravnaj s svojeglavnimi otroki? 2. Katere šolske zakone mora na Kranjskem vsak učitelj poznati? — Za nemški učni jezik: 1. Wert des Anschauungsunterrichtes. 2. Durch welche Mittel kann der Lehrer einen regelmässigen Schulbesuch herbeiführen? — Iz matematike: 1. Ein Wirt hat zweierlei Wein. Vermischt er 5 l der besseren Sorte mit 7 l der schlechtern, so kostet 1 l der Mischung 41 kr.; vermischt er aber 7 l der besseren Sorte mit 5 l der schlechtern, so kostet 1 l der Mischung 43 kr. Wie theuer ist der bessere, wie theuer der schlechtere Wein?

2. V enakokrakem trapezu merita vsopredni stranici 17 m in 9.8 m, nevsporedni stranici pa po 6 m; kolika je njegova ploščina?

3. Pokončna kvadratična piramida ima 42.336 dm³ prostornine, nje višina pa meri 72 dm: kolika je nje površina? — Iz realij: 1. Hunska država in nje konec. 2. Lastovica (metodična obravnava). 3. Zračni tlak in tlakomér.

II. Za meščanske šole. Iz pedagogike: 1. Die Nachtheile der Classenüberfüllung für die unterrichtlichen und erziehlichen Aufgaben der Schule. 2. Worin sind die Philanthropen noch heute unsere Lehrer? — Iz nemščine: Schiller als Dramatiker. — Iz zemljepisja: 1. Kartenskizze von Steiermark mit einem Culturbilde dieses Landes. 2. Erklärung der Tages- und Jahreszeiten bei unseren Nebenwohnern, Gegenwohnern und Antipoden. 3. Angabe der aussereuropäischen Besitzungen Frankreichs. — Iz zgodovine: 1. Des Perikles Verdienste um die Hebung der Kunst in Athen. 2. Die Weltlage um das Jahr 1000 n. Ch. (kurz zu besprechen). 3. Die Landerwerbungen der Habsburger nach dem Jahre 1526.

III. Za meščanske šole pri preskušnji v uršulinskem samostanu. Iz pedagogike: 1. Der Zusammenhang zwischen Anschauung, Denken und Sprechen beim Unterrichte ist nachzuweisen. 2. Die Richtigkeit des Grundsatzes »der Unterricht sei praktisch« ist an Beispielen aus der gewählten Fachgruppe zu zeigen. 3. Die wichtigsten Regeln der Schullhygiene sind anzuführen. — Slovensčina: Vodnikovo življenje in delovanje. — Nemščina: Lessing¹ als Dichter und Kritiker. — Matematika: 1. Die Summe des 4. und 6. Gliedes einer arithmetischen Progression ist 28, das Product aus dem 3. und 10. Gliede 232; wie heisst das erste Glied und die Differenz. 2. Koliko let treba 3500 gld. po 4% na obrestne obresti naložiti, da narastejo na 4790 gld.? 3. V trikotniku je $a = 14.506$ m, $b = 17.431$ m in $c = 15.067$ m; kolika je plo-

ščina? 4. Wie ist das Haupt- und wie das Cassabuch eingerichtet? — Prirodopis: 1. Človeško srce in krvni obtok. 2. Die Kreuzblütler (Cruciferae); ihre charakteristischen Merkmale und ihre Benützung. 3. Der Kalkspat (Calcit) ist nach seinen Eigenschaften eingehend zu beschreiben und ist seine mannigfaltige Verwendung zu erörtern. — Prirodoslovje: 1. Topolmer ali thermometer. 2. Das archimedische Gesetz; wie wird dasselbe nachgewiesen und welche Erscheinungen beruhen auf demselben? 3. Der Sauerstoff; seine Gewinnung, seine Eigenschaften und seine Bedeutung in der Natur. — Zemljepis: 1 Es ist eine Erklärung der Ekliptik zu geben. 2. Die wichtigsten Erscheinungen der Gletscherwelt sind zu besprechen. 3. Beschreibung des Rheins sammt Kartenskizze. — Zgodovina: 1. Kurze Darstellung der Kriege des jüngern Scipio. 2. Das österreichische Interregnum. 3. Veränderungen im Gebietsumfange der österreichisch-ungarischen Monarchie seit dem Wiener Congresse. — Risanje: Ein vorgelegtes Gipsmodell ist abzuzeichnen; dabei sind die Lichtstellen der Selbst- und Schlagschatten anzugeben. — Pisanje: Zu schreiben sind drei volle Zeilen a) in deutscher Current-, b) in englischer Cursiv- und c) in Rond-Schrift.

Iz Bosne. S 1. septembrom je stopil v življenje ne samo pokojninski statut, ampak tudi zakon za vrvanje plač bosenskim učiteljem. Učiteljsko osebje se deli na tri kategorije namreč na:

a) upravitelje (voditelje, upraviteljice)

b) učitelje, učiteljice

c) pomožne učitelje in učiteljice.

Kategorija a) uživa plačo 600 gld.

" b) " " 500 "

" c) " " 260 "

Nadalje dobiva vsakdo od teh še lokalni doplatek stanovanje v naravi, oziroma stanarino. Krajevni doplatek in stanarina je odrejena po posameznih krajih.

V I. kategoriji imajo upravitelji in učitelji doplatek 150 gld; stanarina je odmerjena s 180 gld. Pomožni učitelji dobivajo 80 gld doplatka in toliko stanarine.

V II. kategoriji uživajo upravitelji in učitelji po 100 gld. doplatka in 120 gld. stanarine, pomožni učitelji pa 60 gld. doplatka in toliko stanarine.

V III. kategoriji prejemajo voditelji in učitelji 50 gld. doplatka in 60 gld. stanarine, a pomožni učitelji 40 gld. doplatka in toliko stanarine. Razven tega bode užival vsak učitelj po tri decenale a 100 gld. Vsled tega ima učitelj-voditelj 930 gld. plače, učitelj pa 800 gld. Ako je koji odslužil 10 let v Bosni z dobrim vspehom, dobi takoj prvi decenale s 100 gld.

Razven upraviteljev (voditeljev) so tudi še v onih krajih, kjer je več učiteljev, šolski predstojniki z letno nagrado od 50 gld. Plače in decenali se vračunajo v pokojnino. Službeni čas traja 40 let.

V pokojninski zaklad plačujejo učitelji prvo leto 5% od plače, a za ostali čas aktivnega službovanja 20%. Ako bi to ne zadostovalo, pokrila se bode primankljaj iz deželnega zaklada. Za vdove, sirote in za slučaj učiteljeve onemoglosti pred 10 leti skrbljivo je tudi.

Po »Napredku«. V.

V vojvodini Sleski so se učiteljem povikšale plače z zakonom z dne 30. roznika 1892. Po krajevnih razmerah so razdeljene vse službe v 3 razrede. Učitelji III. razreda dobivajo 500 gld., II. razreda 600 gld. in I. razreda 700 gld. plače. Meščanskim učiteljem I. razreda odločilo se je 900 gld., II. razreda po 800 gld. Za vodstvo šole odmerjeno je učiteljem na jednorazrednicah 50 gld., na dvo- in trirazrednicah po 100 gld. in na štiri ali večrazrednicah 200 gld. Kvin-kvenije, katere se dovoljujejo do 30. službenega leta, znašajo 10% učiteljeve stalne plače. Ko bi se učiteljske plače tudi pri nas tako uredile, bilo bi gotovo vse učiteljstvo zadovoljno. Ne nehajmo prositi, morda vender tudi mi to dosežemo.

Zahvala. Slavno društvo »Narodna šola« je blagoizvolilo za mali znesek poslati naši šoli prav veliko šolskega blaga. Za ta jako lepi dar se podpisani v svojem in v imeni ubogih šolskih otrok prav srčno zahvaljuje ter zakliče: Bog plati!

V Horjulu dné 15. vinotoka 1892.

I. Pokorn, učitelj.

Zahvala. Blagodelno društvo »Narodna šola« je blagoizvolilo proti neznatnemu plačilu poslati tukajšnji šoli jako pripraven računski stroj, zraven pa še mnogo raznovrstnega blaga za ubožno mladino.

Za ta velikodušni dar se izreka tem pótém v imeni starišev in otrók najtoplejša zahvala.

Voditeljstvo ljudske šole na Vrhpolji pri Moravčah dné 24. vinotoka.

Zahvala. Podpisani šteje si v prijetno dolžnost, prečastitega gospoda Miha Potočnika, monsignora in nunskega spovednika v Ljubljani, kateri je blagoizvolil podariti »Narodni šoli« 10 gld. za učila tukajšnjim ubogim učencem, in društvo »Narodna šola«, katera je poslala prav obilo raznega šolskega blaga, v svojem in uboge šolske mladine imeni najprisrčnejše zahvaliti. Bog plati stotero!

Kropa, dne 24. vinotoka 1892.

Mark. Kovšca, nadučitelj.

Zahvala. Gospod doktor Zeno Dolschein in njegova blaga gospa soproga sta darovala za napravo gorke zimske obleke ubogim učencem tukajšnje ljudske šole znesek 30 gld.

Šolsko vodstvo izpolnjuje prijetno dolžnost, ako izreka blagima dobrotnikom za ta velikodušni dar v imeni učiteljstva in uboge mladine najtoplejšo zahvalo.

Šolsko vodstvo v Postojni dne 10. listopada 1892.

Janez Thuma.

Zahvala. Slavno društvo »Narodna šola« je blagoizvolilo za mali znesek vposlati mnogo šolskega blaga, za kar se podpisani v imeni obdarovane šolske mladine najtopleje zahvaljuje.

Ljubno, 22. listopada 1892.

Argust Arzelin, učitelj.

Zahvala. Slavno društvo »Narodna šola« je poslalo koncem šolskega leta naši šoli raznovrstnega šolskega blaga, in sicer brezplačno; za ta lep dar se v imeni obdarovane mladine podpisano voditeljstvo lepo zahvaljuje.

Dragatuš, dne 15. vinotoka 1892. J. Bantan.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 612.

O. š. sv. Na dvorazrednici v Mozeltji je stalno ali začasno popolniti drugo učno mesto z dohodki IV. plačilne vrste in začasno vporabo jedne sobe za stanovanje v župnijski hiši, kjer se tudi ceno dobi

hrana. Služba se odda le učiteljici.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim pótém semkaj vložé v teku 5 tednov.

C. kr. okrajni šolski svét v Kočevji
dné 15. listopada 1892.

Št. 1487

o. š. sv. Na trirazrednici v Velikih Laščah je drugo učno mesto z dohodki III. plačilne vrste stalno popolniti.

Pravilno opremljene prošnje naj se v 14 dneh predpisanim potem semkaj vložé.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevji
dné 16. listopada 1892.

Št. 944

o. š. sv. Na trirazrednici v Višnji gori je tretje učno mesto z dohodki IV. plačilne vrste stalno popolniti.

Prosilci za omenjeno službo naj svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potem semkaj vložé do dné 10. grudna t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji
dné 18. listopada 1892.

Št. 950

o. š. sv. Na jednorazrednici v Šent-Juriji pri Izlakah je mesto učitelja voditelja z dohodki IV. plačilnega razreda, z opravljenostjo 30 gld. in prostim stanovanjem stalno popolniti.

Prosilci naj svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potem semkaj vložé do dné 15. grudna 1892.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji
dné 23. listopada 1892.

Št. 960.

o. š. sv. Na jednorazrednici v Šent-Lambertu ob Savi je stalno popolniti mesto učitelja-voditelja.

Letna plača 450 gld., opravljenost 30 gld. in prosto stanovanje.

Prosilci naj svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potem semkaj vložé do dné 15. grudna 1892.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji
dné 28. listopada 1892.

Št. 1168

o. š. sv. Na trirazrednici v Knežaku je stalno ali začasno popolniti tretje učno mesto z dohodki IV. plačilnega razreda.

Pravilno opremljene prošnje naj se v teku 14 dnij semkaj vložé.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojini
dné 18. listopada 1892.

Št. 1550.

o. š. sv. Na trirazrednici v Cerkljah pri Kranji je takoj stalno popolniti izpraznjeno mesto nadučitelja-voditelja z dohodki II. plačilnega razreda, z opravljenostjo 75 gld. in prostim stanovanjem.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim potem semkaj vlagati do dné 15. grudna 1892.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji
dné 28. listopada 1892.

Št. 1551

o. š. sv. Na jednorazrednici v Sorici je stalno popolniti mesto učitelja-voditelja z dohodki III. plačilnega razreda, z opravljenostjo 30 gld. in prostim stanovanjem.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim potem semkaj vlagati do dné 15. grudna 1892.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji
dné 28. listopada 1892.

Listnica uredništva.

G. Jaromir V. v L.: Veseli nas, da se zanimате za stvar. Ker se pa razprava po kakšnem dnevniku bolj med ljudstvom razširi, kakor po strokovnem listu, oddali smo jo tukajšnjemu dnevniku v uporabo. — Č. g. H. M. v P.: Ocenjevatelj ni »praeparand«, ampak učitelj in kot pisatelj sodelovalec pri »Ljubljanskem Zvonu« in pri listu »Dom in svet«, ki pod ime-

nom Podgoričan spisuje originalne slovenske povesti. Kar se tiče ocene, pa izjavimo, da se v našem strokovno-šolskem listu knjige, ki so namenjene šolski mladini ocenjujejo brez ozira na pisatelja in založnika s strogo šolsko-strokovnega stališča tako glede vsebine kakor glede jezika, kajti »najbolje je za otroke šele dobro«. Vaša razprava nam je za današnje številko prekasno došla.

Šolske knjige in šolske potrebščine

v največji zalogi, pri večjih naročilih in gotovem plačilu proti rabatu, potem razna učila kakor globije, telurije, stenske table za nazorni nauk, kakor tudi zemljevide, fizikalične priprave i. dr., imenoma **Tomšič-Nazorni nauk**, I. in II. del po 3 gld. 50 kr., pripravne knjige za šolske knjižnice v mnogem številu najuljudneje priporoča

J. Giontini, Ljubljana.

»Učiteljski Tovariš« izhaja na celi poli velike osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje »Slovenskega učiteljskega društva« prejemajo list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Komenskega ulice št. 9; naročnino pa prejema gospod Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani. — Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.